

2,32/1.

(Dz. Urz. GUM z d. 5.IV.29 № 3 poz. 13)

Przepisy legalizacyjne o pojemnikach zwyczajnych kształtu krągłego.

Pojemniki wogóle.

Na podstawie artykułów 11-go, 12-go i 16-go Dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz. P. P. P. r. 1919 poz. 211 i Dz. U. R. P. r. 1928 poz. 661), §-u 19-go ustawy Rzeszy Niemieckiej o miarach (Mass- u. Gewichtsordnung) z dnia 30 maja 1908 r. (R. G. Bl. str. 349) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1923 r. (Dz. U. R. P. poz. 166) zarządzam jak następuje:

Przepisy ogólne.

§ 1.

Pojemniki kształtu krągłego (Dz. U. GUM r. 1929 poz. 9; POM poz. 2,31/1) powinny czynić zadość przepisom legalizacyjnym dla narzędzi mierniczych wogóle (Dz. U. GUM r. 1929 poz. 11; POM poz. 2,03/1), o ile przepisy niniejsze nie stanowią inaczej.

Podział.

§ 2.

1. Pojemniki pod względem szerokości otworu (szyjki) dzielą się na *wąskie*, *średnie* i *szerokie*. Pierwsze przeznaczone są do płynów rzadkich, drugie do ciał sypkich lub płynów gęstych, trzecie do ciał sypkich.

2. Pod względem materiału i wykonania dzielą się one na: pojemniki miętko-lutowane z białej lub czarnej blachy żelaznej, pojemniki lutowane bez zakładki z grubej blachy miedzianej lub mosiężnej, lub lane z mosiądzu i brązu, pojemniki wytłaczane, cynowe, emaljowane, szklane, ceramiczne, drewniane i t. p.

3. Pod względem ograniczenia miary pojemniki dzielą się na brzegowe (końcowe), w których miara ogranicza się powierzchnią brzegu, lub wskaźnikowe, w których powierzchnia ograniczenia jest wyznaczona przez kreski, ostrza, otworki i t. p. wskaźniki.

4. Wreszcie pod względem dokładności wywzorcowania pojemniki dzielą się na zwyczajne i dokładniejsze.

Wielkości dopuszczalne.

§ 3.

Dozwolone są pojemniki następujących wielkości:

wąskie: 50 l, 20 l, 10 l, 5 l, 4 l, 2 l, 1 l, $\frac{1}{2}$ l, $\frac{1}{4}$ l, $\frac{1}{8}$ l, $\frac{1}{16}$ l i $\frac{1}{32}$ l;
średnie: 100 l, 50 l, 25 l, 20 l, 10 l, 5 l, 2 l, 1 l, $\frac{1}{2}$ l, $\frac{1}{4}$ l, $\frac{1}{8}$ l i $\frac{1}{16}$ l;
szerokie: 100 l, 50 l, 20 l, 10 l, 5 l, 4 l, 2 l, 1 l, $\frac{1}{2}$ l i $\frac{1}{4}$ l.

Materiał.

§ 4.

Z metali do wyrobu pojemników dozwolone są: glin, żelazo, miedź, nikiel, stal, cyna i ich stopy. Pojemniki do płynów, wykonane z żelaza, powinny być całkowicie ocynowane (pobielone), poniklowane, platerowane niklem lub emaljowane.

Przepisy obowiązujące w miernictwie.

Czasopismo wydawane przez Główny Urząd Miar.

Warszawa, dnia 11 kwietnia 1929 r.

Układać w porządku wielkości liczb tytułowych.

Pojemniki do płynów, wykonane z miedzi lub jej stopów (lub lutowane niemi), jak miedź, brąz i t. p., powinny być wewnątrz i na górnej krawędzi dobrze pobielone. Warstwa, pokrywająca metal, powinna być dostatecznie gruba, a miarodajne dla miary powierzchnie powinny być pokryte równo. Na warstwie pokrywającej nie powinno być śladów powstających pęknięć i t. p. uszkodzeń.

Prócz metali, do wyrobu niektórych rodzajów i wielkości pojemników mogą być używane: szkło, porcelana, fajans i podobne wyroby ceramiczne, a wreszcie drzewo.

W rozumieniu przepisów niniejszych pojemniki emalowane nie będą poczytywane za pojemniki metalowe.

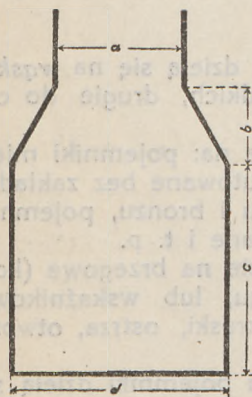
Kształt.

§ 5.

Przekrój poziomy pojemników wszelkich rodzajów powinien się zbliżać do koła. Wyłącza się z tej zasady te części pojemników, gdzie znajdują się zlewniki (dziobki). Różność średnic tego samego przekroju poziomego w tych częściach pojemników, dla których obowiązują granice wymiarów (§§ 6 i 7), dopuszcza się o tyle, aby przez żadną ze średnic granice te nie były przekroczone.

§ 6.

Pojemniki metalowe wąskie pojemności 5 l i powyżej mogą mieć kształt bańkowy, pojemniki poniżej 5 l — wyłącznie kształt cylindryczny. Pojemniki bańkowe powinny mieć kształt, przedstawiony w szematycznym przekroju na rys. 1. Wymiary a , b , c , d powinny wynosić:

rys. 1.

Wielkość pojemnika w litrach	a	b	c	d
	w milimetrach			
50	195 ÷ 205	142 ÷ 152	360 ÷ 370	360 ÷ 370
20	155 ÷ 165	91 ÷ 101	265 ÷ 275	265 ÷ 275
10	122 ÷ 128	82 ÷ 92	207 ÷ 217	207 ÷ 217
5	97 ÷ 103	57 ÷ 67	165 ÷ 175	165 ÷ 175

Pojemniki średnie i szerokie powinny mieć kształt cylindryczny.

§ 7.

Średnice pojemników kształtu cylindrycznego powinny się znajdować w poniższych granicach:

Średnica przekroju w mm

Objętość w l	pojemników wąskich	pojemników średnich	pojemników szerokich
100	— —	493 ÷ 513	559 ÷ 593
50	— —	394 ÷ 404	443 ÷ 471
25	— —	312 ÷ 322	— —
20	— —	289 ÷ 299	327 ÷ 347
10	— —	229 ÷ 239	259 ÷ 275
5	— —	180 ÷ 190	206 ÷ 219
4	135 ÷ 139	— —	192 ÷ 202
2	106,5 ÷ 110,5	135 ÷ 139	152 ÷ 161
1	84 ÷ 88	106,5 ÷ 110,5	120 ÷ 128
1/2	66 ÷ 70	84 ÷ 88	94 ÷ 103
1/4	53 ÷ 55	66 ÷ 70	74 ÷ 82
1/8	42 ÷ 44	53 ÷ 55	— —
1/16	33 ÷ 35	42 ÷ 44	— —
1/32	26 ÷ 28	— —	— —

W pojemnikach wąskich i średnich różność średnic jednego i tego samego pojemnika w różnych poziomach nie może powodować widocznej utraty kształtu cylindrycznego pojemnika. W pojemnikach szerokich warunek ten nie obowiązuje.

§ 8.

Prócz postaci, opisanych w §§ 6-ym i 7-ym przep. nin., dla niektórych rodzajów i wielkości pojemników dozwolone są kształty: dzbanowaty i butelkowy.

Przez kształt dzbanowaty rozumie się kształt, powstający z bańkowego przez zaokrąglenie mniej lub więcej znaczne krawędzi.

Szyjki pojemników dzbanowatych nie mogą przekraczać odpowiednich granic, wyznaczonych w § 6-ym, i w swoim miejscu najwyższym muszą mieć kształt cylindryczny.

Wykonanie.

§ 9.

Pojemniki wąskie od 1-go litra włącznie wzwyż mogą być tylko wskaźnikowe, wąskie mniejszych wielkości—wskaźnikowe lub brzegowe, pojemniki średnie i szerokie — tylko brzegowe. W pojemnikach bańkowych i butelkowych płaszczyzna ograniczenia powinna się znajdować w szyjce, a w dzbanowatych w cylindrycznej części szyjki, może jednak leżeć powyżej nasady zlewnika (t. j. przecinać ciało zlewnika § 11).

§ 10.

1. Miare w pojemnikach wskaźnikowych metalowych wyznacza się za pomocą dwóch naprzeciw siebie leżących lub trzech równomiernie rozmieszczonych wskaźników.

2. Takimi wskaźnikami mogą być:

a) Nit (rys. 2), którego większa wewnętrzna główka jest ścięta poziomo od dołu. Krawędź, stąd powstała, ogranicza powierzchnię płynu.

b) Szyt z główką stożkową (rys. 3) wbity i wlutowany.

c) Wskaźnik (rys. 4) w kształcie uciętego gwoźdź (okrągłego lub czworograniastego) z miedzi lub mosiądzu; gwóźdź ten jest pobielony i zastrzony ku dołowi.

d) Kątownik (rys. 5), wykonany z mocnej blachy, przylutowany, a oprócz tego przynitowany do ściany naczynia. Pozioma półka kątownika powinna się znajdować bezpośrednio pod (lub nad) główką nitu i wystawać do środka na $3 \div 5$ mm. Wystające końce mogą być (rys. 5) zastrzone ku dołowi.

Części poziome wskaźników rys. 4-y i 5-y powinny być tak mocne i krótkie, aby ich zginanie nie było możliwe. Zaostrenia powinny być tępe, by nie kaleczyły ręki, czyszczącej naczynie.

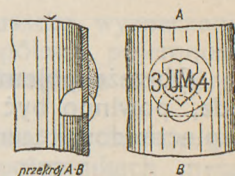
e) Otwory przelewowe. Otwory przelewowe powinny być dosyć duże, aby w razie wzniesienia się poziomu płynu ponad dolną krawędź otworu, mógł on odpłynąć w dostatecznej ilości.

Na pojemnikach z metali twardszych od mosiądzu pod otworami przelewowymi powinny być wykonane kropki dla nałożenia cech (Dz. U. GUM r. 1929 poz. 11 § 9 i poz. nin. § 23a; POM poz. 2,03/1 § 9 i poz. 2,32/1 § 23a).

Wskaźniki powinny być dostatecznie mocne, przytwierdzone w taki sposób, aby ich usunięcie lub zmiana ich położenia nie była możliwa, i zabezpieczone cechami (Dz. U. GUM r. 1929 poz. 11 § 10; POM poz. 2,03/1 § 10).

Wskaźniki, wymienione pod lit. c i d, mogą być stosowane tylko do pojemników od 10 l włącznie wzwyż.

Dozwala się na stosowanie w tym samym pojemniku różnych rodzajów wskaźników, wymienionych powyżej.

rys. 2.

rys. 3.

rys. 4.

rys. 5.

f) Kresa. Kresa powinna być wyraźna, jej położenie i przebieg prawidłowy, a grubość jej nie może przekraczać 0,5 mm. Kresa powinna być tak wykonana, aby jej usunięcie bez śladu nie było możliwe.

Kresa może być uwidoczniiona przez wykonanie powyżej jej stycznego do niej półkola średnicy $3 \div 5$ cm (rys 6).

3. Przy należytem napełnieniu pojemnika, ustawionego w płaszczyźnie poziomej, wszystkie wskaźniki muszą jednocześnie znajdować się w płaszczyźnie zwierciadła płynu; to samo dotyczy kresy na całej jej długości, albo obu jej części, jeżeli jest rozdzielona, wreszcie całego brzegu, jeżeli pojemnik jest brzegowy.

Niedokładności w zachowaniu tej zasady mogą być tylko tak nieznaczne, aby wywołana przez nie niepewność pomiaru była nieuchwytna w stosunku do granicy uchybienia dopuszczalnego.

4. Wskaźniki powinny się znajdować w pojemnikach od 50 do 20 l w odległości $20 \div 50$ mm od górnego brzegu, w pojemnikach 10 ÷ 5 l w odległości $10 \div 30$ mm, w pojemnikach $4 \div \frac{1}{2}$ l w odległości $6 \div 12$ mm, a w pozostałych w odległości $4 \div 7$ mm.

§ 11.

Całkowita pojemność zlewników czyli dziobków, o ile są one dozwolone, powinna w pojemnikach brzegowych stanowić część pojemności mierniczej. Górny brzeg zlewnika musi więc leżeć w pojemnikach brzegowych w jednej płaszczyźnie z brzegiem pojemnika. W pojemnikach wskaźnikowych pojemność zlewnika może wchodzić częściowo w pojemność roboczą pojemnika, lub też znajdować się poza nią.

§ 12.

Brzeg pojemników końcowych ma być o tyle równy, aby była możliwość szczelnego zakrycia naczynia szklaną płytką.

§ 13.

Obrzeże pojemników metalowych razem z zlewnikiem, jeżeli pojemnik go posiada, powinno być usztywnione, o ile grubość ścianek pojemnika sama nie zabezpiecza dostatecznie sztywności obrzeża ścianki.

§ 14.

Grubość ścianek, rodzaj materiału i konstrukcja pojemnika, o ile dalsze części przepisów niniejszych nie dają pod tym względem ścisłych wskazówek, powinny być tak dobrane, aby okazywał on dostateczną wytrzymałość przeciw zniekształceniu przy wypadkach, zachodzących zwyczajnie podczas jego normalnego używania.

§ 15.

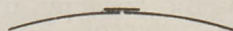
Przez wyrażenie szew na zakładkę rozumie się w dalszych przepisach legalizacyjnych o pojemnikach szew, wykonany w sposób schematycznie podany na rys. 7 albo 8, a przez wyrażenie szew z nakładką oznacza się szew, pokazany na rys. 9.

rys. 7.

rys. 8.

rys. 9.

§ 16.

Podstawy pojemników powinny być wykonane tak, aby na płaszczyźnie poziomej pojemnik stał prostopadle i krzepko.

§ 17.

Dna metalowych pojemników powinny być płaskie i równoległe do górnego brzegu, lecz w pojemnikach 5 l i powyżej dozwala się dawać dna zlekka wypukłe

nazewnątrz. Dno ma być dostatecznie mocne i nie powinno się wyginać. Dna płaskie w pojemnikach metalowych o średnicy większej od 200 mm powinny być wzmocnione przez dwie przynajmniej poprzeczki, a w pojemnikach o średnicy 84 mm i większej — przynajmniej jedną.

§ 18.

W pojemnikach brzegowych ucha lub rękojeści nie mogą wystawać ponad brzeg przynajmniej w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Wyjątek pod tym względem stanowi dozwolony dla niektórych rodzajów i wielkości pojemników uszak, lecz trzon jego musi być odgięty od brzegu dla umożliwienia szczelnego przykrycia pojemnika płytką szklaną.

§ 19.

Krople legalizacyjne (Dz. U. GUM r. 1929 poz. 11 § 10; POM poz. 2,03/1 § 10) powinny być wykonane ze stopu, składającego się z 90% cyny i 10% ołowiu.

Oznaczenia.

§ 20.

Objętość pojemników 100 l powinna być oznaczona w hektolitrach, pojemników wąskich 50 l w hektolitrach lub litrach, pojemników szerokich 50 l i średnich 50 l i 25 l w hektolitrach, pojemników 4-o litrowych napisem 1 garniec i jednocześnie 4 l, pojemniki 1-o litrowe obok oznaczenia 1 l mogą być oznaczane 1 kwarta, pojemniki $\frac{1}{4}$ l mogą być oznaczane jako 1 kwaterka, $\frac{1}{4}$ l lub oba oznaczenia razem, pojemniki $\frac{1}{8}$ l jako pół kwaterki, $\frac{1}{8}$ l lub oba oznaczenia razem, pozostałe pojemniki powinny być oznaczane w litrach. Oznaczać można pełnymi napisami lub dla hektolitra i litra odpowiednio skrótami *hl* i *l*. Napisy pełne i skróty powinny być wykonane minuskulą.

Jeżeli postanowienia dalszych części nin. przepisów dopuszczają wyznaczanie kilku miar w jednym pojemniku, to oznaczenie największej (ogólnej) pojemności roboczej powinno być tak umieszczone, aby nie mogło być odniesione do którejkolwiek z jej podziałek.

Oznaczenia na metalu powinny być wytłoczone lub wybite, na drzewie wypalone, a na szkłe wytrawione, wypiaszkowane lub odlane. Na pojemnikach metalowych oznaczenie może być wykonane na przylutowanej lub przynitowanej tabliczce mosiężnej, której połączenie z pojemnikiem ma być zabezpieczone dwiema odcinowanymi kropkami cynowymi.

Oznaczenie firmy wytwórcy albo sprzedawcy może się znajdować tylko na uchu, pałąku lub dnie pojemnika.

Granice uchybień.

§ 21.

Dozwolone są uchybienia wzorcowania, nieprzekraczające następujących granic:

Wielkość pojemnika	Pojemniki wąskie i średnie z wyjąt- kiem drewnianych	Pojemniki dREW- niane i pojemniki szerokie
100 l	200 cm ³	400 cm ³
50 l	100 cm ³	200 cm ³
25 l	50 cm ³	100 cm ³
20 l	50 cm ³	100 cm ³
10 l	25 cm ³	50 cm ³
5 l	12,5 cm ³	25 cm ³
4 l	10 cm ³	20 cm ³
2 l	5 cm ³	10 cm ³
1 l	2,5 cm ³	5 cm ³
$\frac{1}{2}$ l	2,5 cm ³	5 cm ³
$\frac{1}{4}$ l	1,25 cm ³	2,5 cm ³
$\frac{1}{8}$ l	1,25 cm ³	—
$\frac{1}{16}$ l	0,62 cm ³	—
$\frac{1}{32}$ l	0,31 cm ³	—

§ 22.

Granice uchybień dopuszczalnych przy wtórnej legalizacji są dwa razy większe od granic, wymienionych w §-ie 21-ym.

Cechowanie.

§ 23.

- a. Cechy urzędu mają się znajdować:
na pojemnikach brzegowych nad oznaczeniem i możliwie blisko brzegu,
na pojemnikach wskaźnikowych na kropkach zabezpieczających wskaźniki (§ 10),
pod otworami przelewowymi,
na kropkach zabezpieczających tabliczkę z oznaczeniem (§ 20),
na pojemnikach z kresą zewnętrzną — pod samą kresą a ponad oznaczeniem,
zaś na pojemnikach z kresą wewnętrzną — ponad oznaczeniem na poziomie kresy.
b. Cecha roczna przyłącza się do cechy urzędu, znajdującej się nad oznaczeniem lub najbliżej oznaczenia.

Ważność cechy.

§ 24.

Okres ważności cechy na pojemnikach z wyjątkiem pojemników szklanych i z materiałów ceramicznych (porcelana, fajans i t. p.) trwa lat trzy od 1-go stycznia tego roku, w którym legalizacja została dokonana.

Na pojemnikach szklanych i z materiałów ceramicznych cecha jest ważna, dopóki pojemnik trwa w stanie nieuszkodzonym.

Postanowienia końcowe.

§ 25.

Uchyla się Przepisy o warunkach legalizowania pojemników zwyczajnych: Pojemniki wogóle (POM poz. 2,422) z dnia 31 października 1923 r. oraz Uzupełnienie I do tych przepisów (POM poz. 2,4222) z dnia 6 września 1925 r.

§ 26.

Przepisy niniejsze wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ich ogłoszenia.

Warszawa, dnia 21 marca 1929 r.

DYREKTOR GŁÓWNEGO URZĘDU MIAR:

L. S.

(—) inż. Z. Rauszer